

Pòrtula

25

PRENSA
CORONA

84 Pòrtula

84

a
b
r
i

CONCURS

LA CONQUESTA DE MALLORCA

1- Quin fou el Rei Conqueridor?

- A- Jaume III
- B- Jaume I
- C- Jaume II

2- L'expedició per la conquesta de Mallorca salpà de Cambrils, Salou i Tarragona el:

- A- 6-X-1229
- B- 5-XI-1335
- C- 5-IX-1229

3- El rei conqueridor, embarcà a la galera representant de Montpeller al port de:

- A- Tarragona
- B- Salou
- C- Cambrils

4- Aleshores el rei tenia:

- A- 33 anys
- B- 21 "
- C- 28 "

5- El desembarcament a Mallorca començà a:

- A- St. Ponsa
- B- Palma
- C- Pollensa

6- Amb l'entrada a Palma del conqueridor, es donà per concluida la conquesta, fou el:

- A- 25 - XII - 1229
- B- 4 - X - 1312
- C- 31 - XII-1229

Marcau amb una creu les respostes que cregueu correctes i enviau-les a Pòrtula, Escola vella, c/ Escola.

Entre els acertants sortejarem un lot de llibres.

PATROCINA:

CAIXA D'ESTALVIS DE LES BALEARS

"SA NOSTRA"

PÒRTULA
Informatiu cultural
de Marratxí.

Número 25, abril de 1984

SUMARI

Cultureta general. Concurs, port.
Editorial, 1 (39)
G.O.B. a Marratxí, 1
Notícies, 2 (40)
Quatre de fresques, 2
Aquí O.C.B., 2
Reportatge gràfic: Marratxí a l'any de Lluc, 3 (41)
Els cafès de la Vila: La Unión (Sa Cabaneta), 4 (42)
Filosofia naturista o l'evolució de la vida (I), 4
Marratxí en... La Vila de Santa Maria del Camí, 5 (43)
Escola de pedagogia musical (i II), 6 (44)
Truc (V), 6
Festes populars (I: Quaresma i Pasqua), 7 (45)
Ca ses Gavatxones (Sa Cabaneta) Dibuix del natural, 8 (46)

COL·LABORADORS

Joan Company i Floret
G.O.B. Marratxí
Isà
Margalida Nadal i Gomila
O.C.B. Marratxí
Fèderic X. Ruiz i Galmés
Vicent Sastre i Arrom
Antoni Pascual i Nadal

Consell de Redacció

Miquel Bosch i Euba
Ramon Díaz i Villalonga
Biel Massot i Muntaner
Miquel Martí i Sureda
Bernat Palou i Creus

Distribució

Antoni Mesquida i Amengual
Joan Pau Nadal i Gomila
Maria Palou i Creus
Bernat Reyes i Sureda
Pere Serra i Chumillas
Gabriel Vadell i Tous

Editat a S'Escola Vella
Pòrtol (Marratxí). Impres a
ESCRIT, Ausiàs March, 5, Pal
ma. DL: P.M. 529/81

EDITORIAL

Avui hem de parlar de carrers. Dels carrers de la Vila. Però no ho farem. Quasi se'ns havia passat per alt que som al número 25. VINT-I-CINC: després del vint-i-quatre i abans del vint-i-sis. I no és ocasió per posar-nos en mala disposició. Vint-i-cinc números de PORTULA han costat molt d'esforç i és una gran festa el poder-ho celebrar. Per això avui no renyarem ningú ni ens posarem en contra de res. Ans al contrari: agrairé tota l'ajuda rebuda i tot l'esforç fet per una sèrie de persones que sempre han cregut en PORTULA, com a raó i com a finalitat. Recordar, d'entrada, el Grup d'Esplai Focs i Olles, al sí del qual va sortir la idea d'aquesta revista i la seva primera realització: Gràcies, G.E.F.O. Recordar tots els col·laboradors que han intervingut d'una manera o de l'altra en la realització de la revista. I donar-los les gràcies una vegada més. Recordar i agrair el recolzament de les demés publicacions amigues de l'associació de Premsa Forana. Recordar tots els bons moments passats i també els de desànim o problemàtics i agrair als bons amics que ens han ajudat a superar-los i ens han animat a seguir endavant: Gràcies, amics. I, per fi, agrair-vos a vosaltres, la vostra paciència, el seguiment constant que feis de la publicació i la continuïtat que li feis tenir gràcies al vostre suport moral i econòmic. I si ens deixeu qualsevol no ho feim intencionadament, la bona voluntat ho suplirà i procurarem pensar-hi almenys en el número cinquanta. Mentrestant, en tornar-hi, parlarem de carrers.

EL G.O.B. A MARRATXÍ

Ja hem fet algunes intervencions aïllades, però des d'ara, esperem dur a terme una tasca més continuada al nostre municipi.

Marratxí, no ha d'ésser un terme-dormitori; això està clar. L'arranca de triomfal de l'Obra Cultural, no deixa dubte que ha omplert un buit que era ben necessari d'omplir. Ara manca que també ens juntem els qui tenim la gúrdia d'estimar la naturalesa, que som més dels "que volen".

I és una casualitat, que arran de Mallorca i Formentera, els amants de la naturalesa, que a més volen que també la puguin trobar els seus fills coincideixen al G.O.B.

El G.O.B. és la segona entitat naturalista d'Espanya en nombre de socis i la primera en números relatius. I una de les de més prestigi a Europa. Actualment som uns 1.500 socis, que augmenten amb un diàriament.

Però té molt a veure, la tasca urgent que el grup du a terme. Vegem per exemple un resum telegràfic del que hem fet a 1983: ESTUDI

- Inici de l'Atlas Ornitològic.
- Inici de l'inventari d'arquitectura popular.
- Manteniment del Centre de Recuperació d'Avifauna de San Rius.
- Increment constant de la biblioteca

DIVULGACIÓ:

- Actes de Saló al cau social: onze projeccions, 3 pel·lícules, 2 curses.
- Quatre audiovisuals itinerants han passat per molts pobles de l'illa.

La Redacció.--

- Excursions.
- Col·laboram en dos diaris, dues revistes i tres programes radiofònics
- Presentació de llibre
- Certàmen fotogràfic. etc. etc.

DEFENSA:

- Hem Salvat Es Trenc.
- Hem salvat Sa Dragonera.
- Nombroses al·legacions a plans parcials de diversos municipis.
- Hem perdut Sa Canaleta, però per ventura d'ací a tres anys se des-taparà

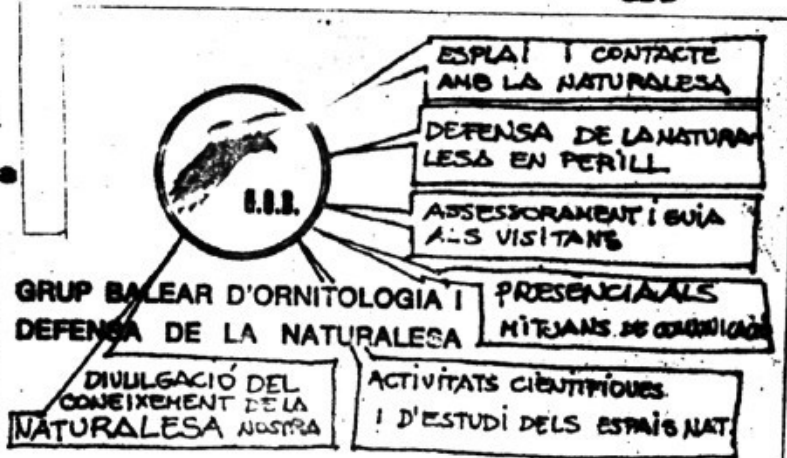
Marratxí, no te cap motiu per restar al marge d'aquest fenomen.

Marratxí, efectivament, no té espais naturals comparables a un "Parc Nacional", això no pot ésser un condicionant, perquè anem a veure Rebutjau Sant Marçal, perquè La Seu és més gran que Rebutjau ca-vestre perquè la del veïnat és més grossa?

Es clar que no, a qualsevol pinar de per aquí, treballarem més de deu classes d'orquídies i vint d'aucells. No cal anar a l'Àfrica per veure naturalesa: la naturalesa és a ca-nostre.

Als pròxims mesos, anirem vegen les millors possibilitats de gaudir la natura que tenim aquí mateix.

G.O.B.

NOTÍCIES

CONCURS DE PINTURA.-

Per part de la regidoria de cultura de l'Ajuntament, es fa compte de fer un concurs de pintura, per alumnes fins a 8^a d'E.G.B., tant si van a escola als centres de Marratxí com si estan escolaritzats a altres de l'illa, l'únic requisit és que visquin en el terme. El primer premi serà la portada del programa de les festes de St. Marçal.

FIRA DE CERÀMICA.-

Pel proper mes de Setembre o Octubre, tindrà lloc a Marratxí la primera fira de ceràmica artesanal. On s'hi espera l'assistència de representants de les altres illes. De moment el Batle, mantén contactes amb els directores de les sucursals bancàries perquè ajudin en la finançació d'aquest esdeveniment cultural, que tindrà per escenari el nostre municipi i servirà per donar a conèixer més l'artesanía del nostre poble.

AMPLIACIÓ DEL CEMENTIRI.-

El Dimarts dia 20, s'adjudicaren les obres provisionalment a l'empresa d'àmbit nacional, D. y C., la qual va fer una oferta d'un 20%, per davall del pressupost inicial, que puja a 33.000.000.- milions de pessetes.

CAMPIONAT D'ESCACS DE MALLORCA

Després de l'èxit aconseguit per l'organització del club La Union ara han aconseguit poder fer la fase final de preferent, lo que ens permetrà veure els millors jugadors de l'illa.

Aquesta són els jugadors de primera preferent que s'han classificat per jugar la fase final que també es farà a Marratxí:

1- Oneto	4- Serrato
2- Gamundí	5- Pons
3- Galiana	

L'AJUNTAMENT VOL LLOGAR EL CINEMA DE PORTOL /

L'Ajuntament està fent gestions per tal de poder llogar el cinema de Portol, després del seu tancament, el qual serviria per local d'esbargiment dels joves de Portol i per poder donar-hi conferències i fer-hi altres actes culturals.

POSSIBLE PUJA DE L'AIGUA.-

Al passat ple, del 5 d'Abril, i amb l'oposició per part de AP i PSOE, es va autoritzar la puja de l'aigua al nostre terme, aquesta serà d'un 39,6 %.

m.bosch

OBRES A ST. MARÇAL.-

LA brigada d'obres de l'Ajuntament està arreglant la tenassa de la curva de St. Marçal, de moment estan fent una paret de bloquets forrada de pedres a modo de marjada que llavors s'omplirà de terra per sembrar-hi cèsped, lo que quedarà en plena consorància amb el conjunt paisatgístic.

MAIG, 1

Excursió cicloturista conjunta Obra Cultural--G.O.B. pel Pla. Participa gent de Palma i pobles.

SETMANA D'EXPRESSIÓ ARTÍSTICA INFANTIL.

Al Col·legi Costa i Llobera els alumnes realitzen uns projectes de pintura mural, amb temes al·lusius a l'actualitat i la nostra cultura. Els millors projectes seran plasmatats als murs dels centres d'ensenyament, carrers i places del Municipi. Col·laboren artistes plàstics, O.C.B. i qui vulgui arromangar-se.

MAIG, 27

Excursió en cotxes a Sa Colònia de Sant Jordi. A peu arribarem a la platja de Ses Roquetes, a "Sa Vall". Si dona temps visitarem, d'horabaixa, el poblat talaotí de Ses Salines.

4 DE FRESQUES

JUDO, A LA FI I.-

Les classes, a càrrec d'en Tòfol, començaren el passat dia 2, ja ho sabeu, per apuntar-vos anau al local de l'escola vella.

CIMNÀSTICA DE MANTENIMENT.-

Hem sentit rumors que en Xisco, el que dona les classes, ens fuig, el que vol dir que aquestes s'acabaren el motiu: manca de temps.

POSSIBLES CLASSES DE BALL DE BOT

El Director del col·legi Costa illobera, està interessat en que se'n donin al mateix centre. Esperam que la idea prosperi.

PAGAMENTS D'IMPOSTS.-

Des de fa pocs dies es pot pagar l'impost de circulació dels cotxes, i l'Ajuntament no dona moltes facilitats, ja que ademés que a la gent no li agrada gaire pagar impost, ara no hi poden anar el dia que caigui bé a cada un, sinó que s'han d'adaptar a un horari que per una oficina pública és totalment incongruent, ja que només hi poden anar els Dilluns, Dimecres i Divendres de 9 a 13 segons diu un cartell que hi ha a la porta de l'oficina receptadora. (Hauríem de saber si l'Ajuntament descomptarà d'aquest impost la part del jornal que es perd per anar-lo a pagar).

INAUGURACIÓ DE LOCALS.-

El proper dia 4 d'Abril tindrà lloc la inauguració d'uns locals en el Pont d'Inca, els quals estan devora la tenència d'Alcaldia, en aquest locals els dies 7 i 8 s'hi donaran unes conferències de planificació familiar.

C A L E N D A R I

ABRIL, 10

Conferència cicle Llengua i Cultura: La Naturalesa balear, per Joan Mayol (biblog de l'ICONA). Local, 20 h.

ABRIL, 13 (Divendres)

El casal d'amistat Mallorca-Cuba ens presenta un audiovisual sobre l'actual moment de l'illa caribenya.

Cafè Gaudiux Pla de na Tessa, 20^h 30 h.

ABRIL, 27 (Divendres)

Projecció de diapositives: Les excursions de l'Obra Cultural de Marratxí.

Cafè Ca na Bàrbara, Sa Cabaneta, 20^h 30

ABRIL, 29 (Darrer diumenge del mes)

Excursió: Penyals d'Horor (comuna de Bunyola) Sortides en cotxes particulars. Reunió a les 10 h. a la plaça de Bunyola.

JUNY, 10

Celebració Fi del curs de Llengua i Cultura--O.C.B. Anam en autocar a la colònia de Sant Pere. Pensam fer una bona nedada. Dinarem a la colònia i d'horabaixa visitarem els Talaïets de Sa Canova i de Ses Païsses, a Artà. Places limitades.

Preparam activitats substancials per ses festes de Sant Marçal i per l'estiu. L'Obra Cultural Balear, delegació de Marratxí, té l'esperit de feina per la nostra cultura. Volem que tothom doni una mà. Feim poble.

AQUÍ O.C.B.

REPORTATGE GRÀFIC

Marratxí a

L'

ANY DE LLUC

25 de Març, Marratxí, juntament amb els municipis de Sóller, Deià i Fornalutx feu l'ofrena de l'escut del terme a la Mare de Déu de Lluc. La majoria del nostre Ajuntament assistí a la diada.

Els Bhavets cantàren a l'exterior del monestir.-

Com podeu veure, l'assistència del públic fou nombrosa.-

Els grups de ball de bct "Pla de la Tesa canta i balla" i "Aïres del poble de Marratxí" amenitzaren la festa de l'horabaixa.-

El públic participà de la festa.-

Està al carrer principal a Sa Cabaneta, és bar-restaurant, i, a part de prendre una copa, menjar, fer un Truc, un "futbolín" o nedar a la piscina, vos podeu fer socis del club d'escacs que recentament fou inaugurat, i que va de lo millor, tant que, actualment s'hi està celebrant el Campionat de Mallorca.

En Mateu, propietari del local i president del club, ens recomana que fem extensiu al públic l'existència d'aquest club, que està obert a tota persona del terme o resident, i que fou batejat amb el nom de "UNIO MARRTXI". També ens manifesta el seu desig que aquest esport es fomenti a les escoles del terme, a les quals demana col·laboració.

De moment no tenen cap mena de subvenció, tant sols les quotes que paguen els jugadors i socis, que són de 100 i 200 ptes. respectivament, "Hem pensat demanar ajuda a l'Ajuntament i al C.I.M."- ens diu en Mateu.

- Hi ha cap equip federat dins Marratxí que pertanyi al vostre club?
- "L'únic que hi ha federat és el nostre"
- Creis que té possibilitats de guanyar el campionat de Mallorca?
- "Sí, creim que tant podem fer 2^{on}, com 3er com 1er"
- Dins la recent història del vostre club, heu aconseguit classificacions d'importància?

- "No, perquè enguany és la primera temporada que jugam"
- Com va sortir la idea de fer un club?
- "Fou a rel del 1er Torneig d'Escacs de St. Marçal"
- Quin és el jugador més jove del club, quans d'anys té?
- "Hi ha dos jugadors que són bastants joves, en Josè Alvarez, d'uns 11 ò 12 anys, i n'Enrique Cirera també de la mateixa edat. Però la temporada pròxima hi haurà un jugador molt més jove"

L'amo en Mateu ens diu que sap que a Portol hi ha bons jugadors d'escacs, però fins ara no se n'ha presentat cap. A veure si s'animen i participen.

Margalida Nadal
Miquel Mut .-

FILOSOFIA NATURISTA

o L'EVOLUCIÓ DE LA VIDA

"Tal vez lo que no es inteligible para mí, no por eso es irracional. Puede ser que haya un reino de sabiduría del cual se haya demostrado a los lógicos (Sócrates)". Aquesta podria ser la meua presentació a tots aquells que, amb curiositat suficient i atrets per l'evolució, volen conèixer un poc més allà del que els han ensenyat.

"La filosofia naturista lleva implícita una idea de evolució o progrés, tanto en el orden físico como en el intelectual, como en el espiritual. Toda idea o acto de retroceso no es naturista. El salvajismo, el primitivismo, que indudablemente suponen ventajas de orden higiénico natural, podrían ser naturalismo pero no naturismo".

La màxima utilitat i rendiment de la vida ens ha de venir de l'exacte compliment de les lleis naturals, i aquestes no es poren es-

quivar més que en aparença. Qui pretén sortejar aquestes lleis naturals (que anirem veient) i satisfer el seu desig immediat, a la llarga es perjudica. Es la absència de tota disciplina biològica.

Si l'home ha sabut captar el llamp evitant que s'incendi la seva casa o es destrueixin llurs vides, és perquè ha estudiat i complert la llei de les descàrregues elèctriques. Si s'enlaira a l'espai amb globus i aeroplans, és perquè ha estudiat les lleis de la gravetat i de la resistència atmosfèrica, etc.. si no ha disfrutat de salut perfecta la major part de la humanitat civilitzada, és perquè no ha volgut escoltar ni obeir les lleis naturals que governen la seva vida. L'home prefereix donar-se gust, tractant de defugir o evitar les seves conseqüències amb medicacions supresi-

Llegiu i
Col·laborau a

Portula

ves o narcòtiques, a moderar els seus excessos ajustant-se a la disciplina biològica de la seva espècie.

"El naturismo es de evolucion suave, plácida, normal, ausente de lo que humanamente cabe, de los trances de dolor. El naturista boga a favor de la corriente en el gran río de la vida, el artificialista se estrella contra la corriente".

Ens anirem coneixent. Gràcies per seguir-me. En dic Isà i m'han ajudat en Sócrates, el Dr. Eduardo Alfonso i Mallorca. Salut.

MARRATXÍ en...

Pa anys que el P. Josep Capó, santamarià d'arrel i bon amic de Marratxí (1), es dedica a la història

Fruit dels seus afanya és el primer tom de La Vila de Santa Maria del Camí (2), acurat estudi insubstituïble per a qui vulgui conèixer l'origen, l'evolució i el batec històric tant d'aquell poble a cavall entre el pla i la muntanya com de la propera vila de Santa Eugènia, pertanyent al municipi santamarià fins el 1831.

I al marge d'això, aquest volum que comprèn des de la prehistòria fins al segle XVI presenta una constant referència a Marratxí, molt unit a Santa Maria del Camí des dels inicis,

El primer contacte que hi trobam és la unió de les dues parròquies. La nostra encara no estava dedicada a Sant Marçal (3), sinó que estava sota l'advocació de Santa Maria de Marratxí, Marraxino o Barraxino. Vet ací què diu Mn. Capó: (p.136)

Unió de la parròquia de Marratxí a la de Santa Maria del Camí.

El bisbe de Mallorca Antoni de Galiana el 7 de setembre de 1389 signava un llarg decret encapçalat amb les paraules *Pastorale officium* i el que diu: "pensant en la pobresa de la parròquia de Marratxí i en la seva antiga escassetat de fruita, riquesa i entrades... per informació jurídica sabem que els fruits anuals no basten per alimentar el rector durant mig any, el que ocasiona que no pugui residir continuament en l'ementada església, sinó que per no morir de fam es veu obligat a residir i exercir el ministeri a altres esglésies... Volem la rectoria ja que el seu rector Guillem Bonet l'ha posada a la nostra disposició i no havent trobat persona idònia que la vulgui ocupar... ha vista d'unió i incorporació l'església de Marratxí amb les seves pertinències i drets a l'església parroquial de la Pendenturada Santa del Camí que de la que té més pertinències..." El seu rector tindrà cura i per si o per altre haurà de celebrar una missa setmanal a Marratxí."

D'aquesta manera Marratxí i Santa Maria del Camí tenen coincidència de rector diverses vegades:

Abans de 1477 Jordi Mart, 1477 Lluís de Cassader i en 1483 Joan Prats consta que són rectors d'ambdues parròquies (pàg. 175)

En canvi a partir de 1502 fa notar que hi ha rectors i vicaris distints a les dues parròquies (p. 231).

Gràcies a la venda d'una alqueria de l'any 1407 coneixem la nostra referència més antiga ja que confrontava

amb possessions de Felip de Terres, amb camí que de la ciutat va a Sencelles, amb possessions de Pere Aymerich, de PORTULA (Pòrtol) i de Pontaró (p.156)(5)

Entre els patrimonis fundats a l'església de Santa Maria del Camí, relacionats l'any 1395 en l'anomenat "Capbreu de Memresa", hom hi comptava

Itan tres quarteres de forment que fa en Montserrat Soler per una sua alqueria situada en la parroquia de Marratxí per l'exa quan Pere Soler ne ha feta per almoyna de pa que fassa en la dita església III qu. (p. 174)

L'any 1574 ens trobam amb bandejats comuns. Josep Capó ens ho explica així:

Antoni Riutort de Santa Maria i Guillem Fonoll de Marratxí robaren quatre moltons i Riutort endemés junt amb altres una ovella. Els dits Riutort i Fonoll han d'esser trests de la presó real i amb les corresponents insignies dalt un cascan de recórrer la ciutat pels llocs acostumats i després han de servir a les galeres de Sa Majestat. Riutort 5 anys i Fonoll 3. (p. 212)

Les declaracions de cereals que se feren a partir de 1466 anaren juntes una sèrie d'anys. El P. Capó dona aquesta mostra:

Any	Blat (quarteres)	Ordi (quart)
1466	4.000	4.000
1468	3.200	3.200
1470	2.800	4.800

(p.157)

LA VILA DE SANTA MARIA DEL CAMÍ

Vista primer

DE LA PREHISTÒRIA AL SEGLE XVI

I, finalment, ens podem fer càrrec de la mala situació econòmica ja que, respecte a la riquesa de l'any 1581:

"De les 33 viles amb que començava l'any de Mallorca (...) que en tota aqua havia que San la Maria sola hi ha tres viles: San tanyí, Marratxí i Recorça. (p.189)

El rector de Santa Maria del Camí, Mn. Jaume Munar, en presència del bisbe i capítol al palau episcopal acceptà per ell i els seus successors la unió i quedà invertit de la jurisdicció de les dues parròquies.

Vina quan durà aquesta unió? Segons Quadredo fins a 1688, i segons Mn. Joan Viera fins a 1689."

Aquesta unió tingué poca efectivitat. Pel sinode del bisbe Cima de 1588 en què encara vivia el mateix rector Munar, ho era d'ambdues parròquies. Els llibres de Colònies de l'A.D.M. he vist que en alguna ocasió el rector fou el mateix, però la majoria de vegades les dues parròquies tenien rector o vicaris distints. Conservem encara una de les parròquies als seus límits i no tinguérem més unió que qualsevol vegada, ben poques, la persona del rector.

21 Joan Viera, REAL. tom XVIII, 1928, pàg. 296.

22 L'Alf. Pòrtol, pàg. 1974.

23 Pòrtol, II.

24 Viera Lluís i les llibres de Esporles de Vilanova, tom II, pàg. 271. (4)

Essent que la declaració era feta pels rectors, no podria tenir relació amb els anys que el tenien com ambdues parròquies? Es un estudi a fer.

Marratxí degué tenir la categoria de parròquia o vila -era sinònim- des d'un primer moment. En una carta enviada pel governador el 4 de maig de 1349 "no posa cap diferència entre les viles que tradicionalment s'han dit fundades per Jaume II i les altres" (p.77). Entre les 32 que hom anomena en aquella data hi trobam la de Marratxí. Veim, però, que devia ser una parròquia pobra (6):

8 novembre 1442. Els Síndics de la part forera per conduta del governador existiren certa quantitat a cada parròquia. A Santa Maria del Camí li senyalaren 6 ll(iures), 10 s(cus). Només han estat senyalats en quantitat menor: Recorça, Paimonvent, Calvià i Marratxí (p.141/2)

Un altre exemple el tènim a la venguda de Carles I (1541). Les viles havien d'aportar farina "A Sta Maria li senyalaren 10 quarteres (...) els pobles que h'aguaren d'aportar menys de cinc foren Esporles, Marratxí i Campanet." (p.190).

Aquesta visió encara esdevé més greu si tenim present que el 28 de novembre de 1554 el governador havia dit de Santa Maria del Camí: "Per qu'ant som informats que en aquesta parròquia són molts i pobres que res poden sembrar per no tenir forma de pagar forment y ordi"(p.188).

Com veis és un llibre realment interessant i profitós per a la nostra història. I acab amb el joia anomenat d'una primícia: si no hi ha contraordre, l'any que ve, abans de la Fira del poble veïnat, l'història de Josep Capó ens oferirà el segon tom de la seva tasca. En frissam.

B i e l .--

(1) Apart de sovintejades relacions també el comptam entre els col·laboradors de PORTULA. Recordau Pòrtol, segle XVII aparegut en el número 10?

(2) Palma, 1980. 261 ps més il·lustracions

(3) Vegeu sobre el canvi de titular: Ramon Rosselló, *Notes històriques de Marratxí, s.XIII-XV, a "Portula", 20* (agost-novembre, 1983)

(4) Llegiu tom XIII, el qual juntament amb el XII està dedicat a Mallorca.

(5) Cita prou important per ser, de moment, la data més antiga relacionada amb el nom antic de Pòrtol. Les altres conegudes ja són del segle XVII i tenen canvi gràfic: Portola (cf: Capó op.cit.(1); *Lista y Comis del Tall General de la Parroquia de Marratxí*, (1635) Arxiu Municipal de Marratxí, papers solts. Oferim la fotocòpia a qui ho vulgui consultar.)

(6) Cf: Ramon Rosselló, op.cit.

Escola de

PEDAGOGIA MUSICAL

(Ve del número 24)

2) Per a infants: "Curs preparatori" dirigit a infants de 6 i 7 anys, (Mètode Ireneu Segarra. Dos grups. Dues classes setmanals). "Curs d'Iniciació", dirigit a infants amb edat mínima de 8 anys, (Mètode Ireneu Segarra. Dos grups. Dues classes setmanals).

3) Altres activitats:

a) Coordinació de les "Corals Infantils de Mallorca", agrupant un total de 25 Corals (dotze de Ciutat i les restants dels pobles de: Porreres (2), Felanitx, Esporles, Sineu, Inca (2), Capdepera, Sant Joan, Artà, Manacor, Port de Pollença, i Bunyola). A més de les activitats pròpies de cada Coral, hauríem de destacar: Les dues "Trobades de Nadal" (una, celebrada a Sant Joan amb les Corals de la part forana; l'altra, celebrada al col·legi Sant Gaugerà amb les Corals de Ciutat) i la "VI trobada de Corals de Mallorca", dedicant un memorable concert-homenatge a Frederic Mompou -en els seus 90 anys-, on les veus de 1.000 nins i nines interpretaren la "Cantata de l'Ocell Daurat" del mateix autor, conjuntament amb el grup instrumental "Música Viva" i el grup escènic Pere Noguera.

b) Col·laboració i direcció Tècnica del "VII Curs de Música Coral i Pedagogia musical a les Balears", celebrat a finals de Juliol i principi d'AGOST al Col·legi La Porciúncula de la Platja de Palma, durant el qual s'impartirien les especialitats de: Tècnica vocal (3 nivells), Direcció Coral (3 nivells) i Pedagogia Musical (3 nivells). Aquest any s'ha aconseguit la cota més alta de participació de totes les edicions fins ara celebrades, 108 alumnes (la majoria mallorquina, com també la inclusió de dues importants novetats: la matèria d'Expressió Corporal i la possibilitat d'un Cor Pilot per als alumnes de Direcció Coral.

El resultat o balanç final d'aquest primer any d'experiència pedagògica ha estat altament satisfactori tant a nivell qualitatiu (Objectius didàctics perseguits i coneixements exigits) com a nivell quantitatiu (es cubriren les previsions de matrícula, contant amb un nombre total de 100 alumnes distribuïts en grups reduïts).

3.- Els anys que venen.

Les perspectives pel present curs 1.983-84 són afortunadament esperançadores. Per això seguint els mateixos criteris i potenciant bàsicament les mateixes activitats que originàriament motivaren la creació de l'escola de Pedagogia Musical, no solament ha augmentat el nombre de matrícula,

-com també el nombre de professors (dotze professors, quatre més que el curs passat)- sinó que enguany s'han inclòs les ensenyances primàries de piano, violí i flauta dolça.

Però, cap a on anam? Quines seran les noves matèries o especialitats pels anys vinents? Avui no sé que respondre. L'únic que sabem tots els professionals interessats i preocupats per l'educació musical és que, per una part, comença a donar-se una gran demanda d'informació i formació musical a tots els nivells, però, per altra banda, existeix una imperiosa necessitat de canviar les velles i desfasades estructures acadèmiques i metodològiques dels Conservatoris. Crec que el nostre futur depèn del plantejament, discussió i resolució d'aquestes qüestions, que afecten tant a l'educació musical com a la vida o activitats pròpiament musicals.

També ens podríem demanar, quan serà el dia que la música entri d'una vegada per sempre a totes les escoles?, Ara per ara, voldríem conformar-nos que cada barriada o cada poble tingui la seva pròpia escola de música, amb un grup de professors degudament preparats i, sobre tot, entusiasmats amb el projecte de sensibilització i normalització del fet musical a la nostra societat.

JOAN COMPANYY

envits de les tres cartes, sempre afegint-n'hi vint de lligat, per exemple: Tenim el set, el cinc i el quatre d'oros; això seran, set envits més cinc més quatre= setze, més vint de lligat, 36, o sigui, que tendren una FLOR de 36 envits, un altre exemple; Tenim el cinc i el sis d'espases i el deu d'oros, (una peça), això seran: 5 més 6, 11, més 7 del deu d'oros, 18, i més vint de lligat, 38. Una altra FLOR podria ésser: El deu d'oros i l'onze de bastos, (les dues peces), i una carta qualsevol, per exemple el dotze de copes, i comptaríem, zero punts del dotze (negra) més set del deu d'oros, més vuit de l'onze de bastos, són 15, i vint de lligat, 35 envits.

Si només hi ha una FLOR entre els quatre jugadors, o n'hi ha dues però són dels dos que van junts, aquestes s'apunten tres punts per cada una, la cosa es complica quan les dues colles en tenen, s'han de fer una sèrie de tràmits per veure qui les s'apunta. D'això en parlarem el proper mes.

M. Mut.-

I ja hem arribat a les FLORS, per ventura és lo que ens intriga més quan veim fer un truc, ja que és lo més mal de veure si no sabem jugar; Quan sentim que un jugador canta FLOR, li miram mil vegades les cartes, però no hi veim cap "flor", per cap lloc; ni sabem perquè ho diuen. La cosa no és tan complicada com pareix i ara mateix ho vorem.

Una FLOR és lo següent: tres cartes que lliguen. Ara bé, ens podem trobar amb tres tipus de FLORS, tres cartes del mateix trumfo, dues cartes del mateix trumfo i una peça, i dues peces i una carta de qualsevol trumfo, (dues peces, una amb l'altra lliguen, i al mateix temps lliguen amb qualsevol trumfo) aquesta és la FLOR RESERVADA -Composta de més d'una peça-.

Quan duim una FLOR que no és reservada (cantadora), l'hem de cantar obligatòriament abans de jugar -hem de dir FLOR quan és reservada només és obligat cantar-la quan n'hi ha una altra que és cantadora.

TRUC V

Amb la FLOR RESERVADA podem jugar també els envits, ja que si no la cantam, és possible que el contrari ens digui ENVIT, i jugarem com si no hi hagués FLOR, fins al final, que ens apuntarem els punts que haguem guanyat amb els envits i els de la FLOR (jugant a dues peces, quan duim FLOR RESERVADA, duim el màxim d'envits). Ara bé, si no volguéssim jugar els envits, bastarà que quan un digui ENVIT, nosaltres li cantem la FLOR, encara que ja haguéssim tirat una carta, d'aquesta manera els ENVITS quedaran borrats.

Les FLORS també tenen els seus envits, i cada una val tres punts, en que no tenguim cap envit. Ara anem a veure com es compten els envits a les flors, és igual que al lligat, només que aquí, es compten el

FESTES POPULARS

Abans de tot m'agradaria dedicar aquesta nova secció de PÒRTULA als amics Pere Raynés, Jaume Socies, Toni Pujol, Carme Ruiz, Tià Ribot i Margarida Barceló que feren possible que aquest article sortís i vegés la llum del carrer.

Aquest treball, de col·legi, nagué una tarda d'hivern a una reunió al voltant d'una taula de fusta. Ens proposàrem fer un calendari de les festes, que aniríem ampliant a poc a poc cada any i amb paciència. Però si bé començàrem, en el seu temps vèrem la necessitat de sortir al carrer, que el nostre treball fos el representant del poble com a protagonista real de la seva cultura tradicional. Aleshores el treball quedà guardat, fins ara, víctima de la pols.

En Biel i jo ens plantejàrem la possibilitat de fer sortir aquell material en forma d'article mes a mes, i a poc a poc. I aquí som...

Agrairíem la col·laboració de tots aquells que vulguin aportar material al nostre calendari, el vostre calendari.

Frederic.-

<p>IV Diumenge de Quaresma: Festa del "Pa i peix" (Sant Joan)</p> <p>Setmana Santa: processons, especialment: Dijous Sant (sobretot la de Ciutat) Divendres Sant: Processó de l'Enterro (Ciutat) Processó de Sineu "Davallament" (Pollença) Pasqua: "L'Encuentro"</p>

MES D'ABRIL. Curiosa coincidència.

Enguany, les festes -variables- de la Quaresma i Setmana Santa cauen en aquest mes. Si no hagués estat així encara no hi hauria secció perquè l'abril normal és "bord" a nivell de festes.

La Setmana Santa és, sense cap dubte, la màxima representació de les festes populars i de la cultura tradicional tant dins l'àmbit peninsular com dins l'illenc. En aquestes festes barreja la religió amb el fet pagà amb un resultat semblant a un gran "coctel" de simbologia.

La Quaresma és un període comprès entre el carnaval o darrers dies (goig, fresses, balls...) i Pasqua (temps seriós en el qual la comunitat cristiana viu, una altra vegada, la passió i mort de Crist).

El temps de quaresma, on tradicionalment l'església preparava dijunis i abstinències -que desapareixien si es pagava una butlla- en memòria dels quaranta dies que Jesucrist passà en el desert; es caracteritza pel temps de reflexió.

La Quaresma està representada per una dona que té set peus i que en perd un cada setmana -jaia corema-. Al seu costat, l'home -jai Car-nal- i algunes tradicions: el dijous de mitjan quaresma els trossejaven, acció anomenada Jaia Serrada (1).

Si bé les processons del Corpus són les més importants en l'àmbit popular, les de Setmana Santa -protagonistes de les festes d'aquests dies- no es queden curtes.

Les processons guarden unes particularitats diferents a cada lloc on es fan, però, encara així, hi podem destacar dins un caire general: la presència de vestes o d'homes encapullats; els centurions; les insígnies de la passió; els passos (o representacions escultòriques).

El poble, que en els vespres de processó perd la identitat per interpretar fidelment, i segons la tradició que ens ha arribat, els fets que d'alguna manera canviaren el destí d'una comunitat.

Referència especial mereix el "Davallament", representació dels moments finals de la passió. El cos de Crist és davallat de la creu.

També és interessant la "processó de l'encuentro" -generalment castellanitzat com "encuentro"- que consisteix en la trobada de dos grups diferents que desfilen en sentit oposat (un amb la Mare de Déu i l'altre amb Crist ressuscitat) (2)

<p>"PANCARITAT"</p> <p>Segona festa de Pasqua (Selva) Tercera festa de Pasqua: Cristall (Sa Pobla) Ermita del Sant Crist del remei i la salut (Llubí) Sant Miquel (Campanet) Ermita de Bonany (Petra, Sant Joan, Vilafranca) Quarta festa de Pasqua: La Pau-Castellitx (Algaida) El Cocó (Lloseta) Gràcia (Lluçmajor) Puig de Pollença</p> <p>Primer diumenge després de Pasqua: Santa Magdalena (Inca) Castell d'Alaró Monti-sion (Porreres) Bellver (Ciutat) Puig-Ermita de Son Seguí (Santa Maria, Santa Eugènia, Pòrtol)</p>
--

El pa té una especial simbologia dins la comunitat cristiana. Particularment a l'illa de Mallorca estan acostumats a veure les persegones be-sar-lo quan cau a terra o posar-lo dins un calaix perquè creuen que així tot l'any els guardarà de tot mal i portarà felicitat a la casa. Això és degut, en part, a la simbologia que el pa agafa al misteri de l'encarnació. En aquestes dates, i ja passat pasqua, normalment el diumenge següent o "Diumenge de l'Angel" hom dedica al pa les festes de la "Pancaritat" ("pa en caritat" guanyat pels pobres) que tradicionalment consistia en el repartiment del fruit als pobres, bé a l'església (el pa era beneït a l'església del Temple -Ciutat- per la comunitat parroquial de Santa Eulària) bé a les cases riques (3). Actualment el pancaritat consisteix en fer les acaballes de les panades, roblols i crespells -o un bon dinaret a l'aire lliure si ve bé- tot aprofitant per anar en excursió al puig o ermita més proper o més significativa de cada vila (a Ciutat, Bellver; a Pòrtol, Santa Maria i Santa Eugènia, l'ermita de Son Seguí; a Inca, Santa Magdalena...) (4).

Biel.-

Frederic X. Ruiz.-

- 1) Vegeu representacions de Sa Jaia Corema a Pòrtula, 14 (febrer, 1983) i a G. Llopart, La Jaia Corema. Sa Jaia Serrada en "Religiosidad Popular, Folklore de Mallorca. Folklore de Europa" Palma, 1981 pp.85-197, que conté, ademés, un interessant estudi sobre el tema.
- 2) Sobre aquesta processó i les tonades que es cantaven aquell dia, així com bibliografia general de les festes que tractam, vegeu Biel [Mas-sot i Muntaner], Gloses de Pasqua. Referent a la cançó d'aquest mes a "Pòrtula", 16 (abril, 1983).
- 3) Sobre altres moments del repartiment del pa, vegeu G. Llopart, Pa sobre la tumba. La ruta de folklore religiós mallorquí, in op.cit. 265-271.
- 4) A molts pobles encara s'usa que els quintos vagin a recollir panades de casa en casa per celebrar aquesta festa. I tenir una tonada -cançó de ses panades o de ses sales-. Vegeu-ne les músiques i el comentari a Miquela Lladó, Cançons de panades a "Pòrtula", 15 (març, 1983)

